

6. Husholdningene

I de senere årene har det vært en betydelig økning i husholdningens disponible realinntekter. En stor del av denne økningen er brukt til å øke forbruket både av varer og tjenester, men også til økt sparing. Husholdningene velger å sitte med mindre finansiell formue, og høye boligpriser har bidratt til at gjelden som andel av disponible inntekt har økt.

6.1. Inntekt

Disponibel realinntekt

I følge foreløpige nasjonalregnskapstall var husholdningenes disponible inntekt i 2012 om lag 1 242 milliarder kroner. Den samlede inntekten¹ var på 1 771 milliarder, mens utgiftene utgjorde 529 milliarder kroner. Den disponible inntekten til husholdningene og ideelle organisasjoner økte med 4,8 prosent fra 2011 til 2012. Prisveksten for husholdningenes konsum (målt med nasjonalregnskapets prisindeks for konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner), var på 0,9 prosent, slik at den disponible realinntekten, økte med 3,9 prosent.

Lønnsinntektene, som utgjør nær 59 prosent av husholdningenes inntekter, økte reelt med 5,2 prosent målt i faste priser. Dette er den sterkeste veksten siden 2008. Økningen i lønnen bidro til å trekke opp veksten i disponibel inntekt med 4,3 prosentpoeng i 2012. Bidraget fra lønn var høyt også i 2011. Det var generelt høye bidrag fra lønnsinntektene i høykonjunkturperioden fram til finanskrisen i 2008/2009.

Målt i realverdi økte skatten på inntekt og formue med 5,0 prosent i 2012. Dette henger nært sammen med de økte lønnsinntektene. Etter samlet skatt bidro lønnsinntektene til å trekke opp veksten i disponibel realinntekt med 2,7 prosentpoeng.

Tabell 6.1. Husholdninger og ideelle organisasjoner. Inntekter og utgifter¹. Milliarder kroner

	Løpende priser				Realvekst. Prosent ²			Bidrag til vekst i disponibel realinntekt. Prosentpoeng		
	2009	2010	2011*	2012*	2010	2011*	2012*	2010	2011*	2012*
Inntekter	1 516	1 583	1 678	1 771	2,3	4,7	4,4	3,0	6,5	6,6
Lønn	890	921	978	1038	1,2	4,9	5,2	1,0	4,0	4,3
Blandet inntekt ³	112	122	127	129	6,5	2,9	0,2	0,7	0,3	0,0
Formuesinntekter	82	91	92	95	8,3	-0,3	2,8	0,6	0,0	0,2
herav: mottatt aksjeutbytte	26	32	33	34	19,9	1,6	0,8	0,5	0,0	0,0
Offentlige stønader	327	345	367	386	3,4	4,9	4,4	1,0	1,5	1,4
Andre inntekter (netto)	61	60	69	71	-3,9	13,8	2,7	-0,2	0,7	0,2
Korreksjon for indirekte målte banktjenester	45	44	45	51	-3,3	1,0	12,2	-0,1	0,0	0,5
Utgifter	446	459	493	529	0,7	6,0	6,2	-0,3	-2,5	-2,6
Skatt av inntekt og formue	352	371	396	420	3,3	5,1	5,0	-1,1	-1,7	-1,7
Formuesutgifter	94	88	98	109	-8,9	9,9	10,8	0,8	-0,8	-0,9
Disponibel inntekt	1 070	1 124	1 185	1 242	2,7	4,1	3,9			
Korr. sparing i pensj.fond	34	31	34	42						
Konsum	1028	1090	1132	1175						
Sparing	76	65	87	109						
Kapitaloverføringer, netto	-2	-2	-2	-2						
Nettorealinvesteringer	48	49	74	84						
Nettofinansinvestering	25	13	11	24						
Memo:										
Sparerate	7,1	5,8	7,3	8,8						
Nettofinansinvesteringsrate	2,4	1,2	0,9	1,9						

¹ På grunn av avrundingsfeil summerer ikke underkomponentene seg nøyaktig opp til totaltallene.

² Nasjonalregnskapets prisindeks for konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner er brukt som deflator(2009=1)

³ Omfatter driftsresultater i bolignæringen, samt næringsinntekter til de personlige næringsdrivende

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

¹ Se tabell 6.1. I dette inntektsbegrepet er utgifter utover skatt og formuesutgifter trukket fra i størrelsen «andre inntekter, netto».

Pensjoner og stønader fra offentlig forvaltning var om lag 386 milliarder kroner i 2012, noe som utgjorde 22 prosent av husholdningenes samlede inntekter. Av dette var om lag 45 prosent alderspensjoner og 16 prosent uførepensjoner. Alderspensjoners andel har vært økende de siste årene. Sykepenger og fødselspenger utgjorde i overkant av 13 prosent av overføringene, mens barnetrygd utgjorde om lag 4 prosent. Det var svak nedgang i mottatt sosialhjelp fra året før.

Pensjoner og stønader økte med 4,4 prosent i realverdi i 2012, og bidro til å trekke opp veksten i disponibel realinntekt for husholdningene samlet med 1,3 prosentpoeng. Økning i utbetalte alderspensjoner sto for det største bidraget til denne utviklingen.

Formuesinntektene, som hovedsakelig består av renteinntekter og mottatt aksjeutbytte samt beregnet avkastning på forsikringskrav, gikk opp 2,8 prosent i realverdi. Formuesutgiftene, som fortrinnsvis består av gjeldsrenter, økte i samme periode med 10,8 prosent. Netto formuesinntekter bidro dermed til å dempe veksten i disponibel realinntekt i 2012.

I underkant av en tredjedel av husholdningenes formuesinntekter er renteinntekter. Formuesinntektenes andel av inntektene var jevnt over høyere før 2005 enn etter. Dette kan i stor grad forklares med nedgang i aksjeutbytterne som følge av innføring av nye regler for beskatning av aksjeutbytte med virkning fra 2006. I 2012 utgjorde formuesinntektene 5,4 prosent av husholdningenes totale inntekter.

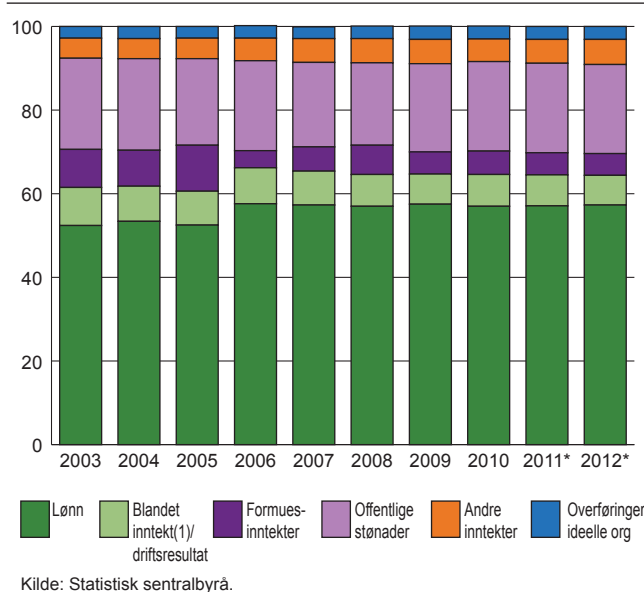
Inntektsfordelingen

Norske husholdninger har opplevd en betydelig inntektsvekst de siste årene, men noen grupper har økt sine inntekter mer enn andre. For å beskrive inntektsutviklingen i ulike husholdningsgrupper benyttes informasjon fra Statistisk sentralbyrås inntektsstatistikk for husholdninger (Inntektstatistikken). Denne statistikken bygger på resultater fra ligningen. De siste tallene i Inntektstatistikken er fra 2011.

For å kunne si noe om inntektsutviklingen til ulike husholdningstyper, trenger vi å korrigere husholdningsinntekten for antall husholdningsmedlemmer. Dette gjøres ved å slå inntektene til alle medlemmene i samme husholdning sammen, og benytte forbruksvekter for å korrigere inntekten for husholdningens størrelse og sammensetning.

I 2011 hadde norske husholdninger en medianinntekt etter skatt på 431 100 kroner i følge Inntektstatistikken. Fra 2010 til 2011 økte medianinntekten i husholdningene med 3,6 prosent, omregnet i faste priser. Dette var en klart sterkere økning enn i perioden 2009 til 2010 da tilsvarende inntektsvekst var på 1,1 prosent. Ser vi på utviklingen siden årtusenskiftet har norske privathusholdninger hatt en betydelig forbedring av sin kjøpekraft. Fra 2000 til 2011 økte medianinntekten til alle husholdningene med 39 prosent målt

Figur 6.1. Sammensetning av husholdningenes samlede inntekter. 2003 - 2012. Prosent

i faste priser. Dette tilsvarer en årlig gjennomsnittlig realinntektsvekst på om lag 3 prosent.

Pensjonisthusholdningene har vært de siste årenes inntektsvinnere. Fra 2000 til 2011 økte for eksempel medianinntekten til par som er 65 år og eldre med 62 prosent i faste priser. Blant eldre aleneboende (65 år og eldre) var inntektsveksten i denne perioden på 53 prosent. Gode trygdeoppgjør og nye pensjonistkull med høyere tilleggspensjoner enn tidligere kull, er med på å forklare den gode realveksten i husholdningsinntekten for pensjonistene siden årtusenskiftet. I tillegg er det stadig flere som kombinerer arbeid og pensjon. Fra og med 2011 er det innført nye regler om fleksibelt uttak av alderspensjon i alderen 62 til 75 år. Fleksibelt uttak av alderspensjon gjør det mulig å ta ut gradert pensjon, og å kombinere arbeid og pensjon fritt uten avkorting av pensjonen. Den sterke inntektsveksten til yngre pensjonisthusholdninger i 2011 skyldes trolig de nye pensjonsreglene. Inntektstatistikken for husholdninger viser at stadig flere eldre kombinerer jobb med pensjon. I 2004 hadde 41 prosent av personene i aldersgruppen 65-69 år yrkesinntekt. I 2011 hadde prosentdelen økt til 48 prosent. I aldersgruppen 70-74 år var det en tilsvarende økning fra 19 til 25 prosent.

Lavest inntektsvekst finner vi blant de yngre aleneboende. Fra 2000 til 2011 økte medianinntekten for enslige under 45 år med 15 prosent målt i faste priser – langt lavere enn den generelle inntektsveksten i samfunnet.

Barnefamilieene har også hatt en noe lavere realinntektsøkning enn den generelle realinntektsveksten i samfunnet. Par med store barn (7-17 år) hadde den høyeste realinntektsøkningen fra 2000 til 2011 med 35 prosent, mens par med små barn (0-6 år) hadde en tilsvarende realvekst på 31 prosent i perioden. Eneforsørgere hadde en svakere realinntektsutvikling med 27 prosent. En tobarnsfamilie (par med to

Boks 6.1. Inntektsulikhet over livsløpet

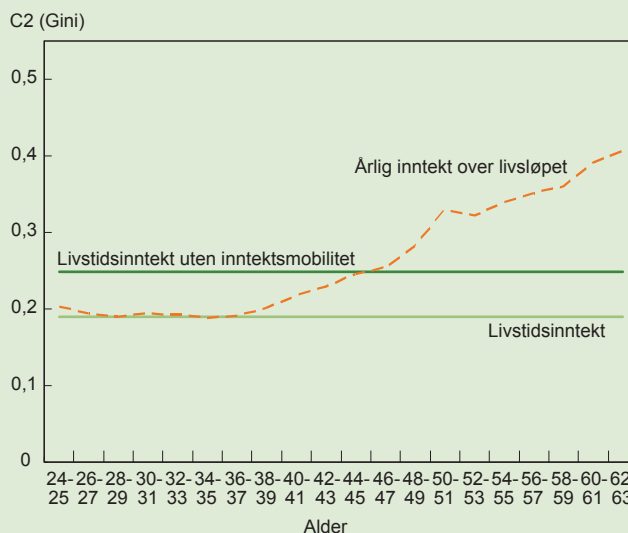
Fordelingen av inntekt opptjent over en kort periode, typisk ett år, danner ofte utgangspunktet for å tallfeste inntektsulikheten i samfunnet. Empiriske analyser av inntektsulikhet basert på årlige tverrsnittsdata hviler imidlertid på en underliggende forutsetning om at årsinntekt er en god indikator for individenes økonomiske velferd. Både økonomisk teori og empiriske analyser tyder imidlertid på at en rekke personer har lave inntekter i en kort periode uten at det nødvendigvis er et uttrykk for at de har økonomiske problemer. En alternativ og mer tilfredsstillende metode for måling av inntektsulikhet er å benytte nåverdien av inntekter opptjent over hele den yrkesaktive aldersperioden.

I artikkelen 'Inequality in Current and Lifetime Income' (SSB Discussion Paper, 2012, 726) benytter Rolf Aaberge og Magne Mogstad registerdata med informasjon om inntekt over livsløpet til å studere inntektsulikhet. Figur 1 gir et sammendrag av hovedresultatene. Figuren sammenlikner ulikheten i årlig inntekt over livsløpet med ulikheten i livstidsinntekt. Utvalget forfatterne studerer består av menn født mellom 1948 og 1950. Livstidsinntekt er definert som nåverdien av individets inntektsstrøm over livet. Ulikhet i inntekt er målt ved Gini koeffisienten.

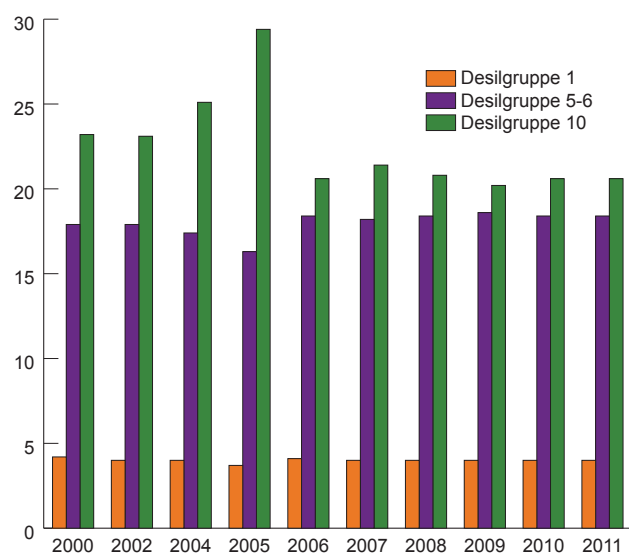
Figuren viser at ulikheten i årlig inntekt øker betydelig over livsløpet. Når individer er seksti år er ulikheten i årlig inntekt dobbelt så høy som ulikheten i livstidsinntekt. Videre tallfestes i hvilken grad inntektsmobilitet bidrar til å redusere ulikhet ved å sammenlikne den faktiske ulikheten

i livstidsinntekt med hvordan ulikheten ville ha vært uten inntektsmobilitet. Inntektsmobilitet er her definert som at individer bytter plassering i inntektsfordelingen fra ett år til et annet. Figuren viser at inntektsmobilitet er en viktig drivkraft bak at ulikheten i årlig inntekt alltid er høyere enn ulikheten i livstidsinntekt.

Figur 1. Inntektsulikhet over livsløpet

Figur 6.2. Fordeling av husholdningsinntekt etter skatt per forbruksenhet. (EU-skala). Andel av totalinntekten. 1. desil, 5.- 6. desil og 10. desil. 2000-2011

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå.

¹ I denne figuren er husholdningene i 5. og 6. desil slått sammen for å kunne se hvordan utviklingen har vært for husholdningene i den midtre delen av inntektsfordelingen.

barn og yngste hjemmeboende barn under 20 år) hadde i 2000 en medianinntekt etter skatt på 522 000 målt i 2011-kroner. I 2011 var medianinntekten for en tilsvarende barnefamilie 705 000 kroner, dvs. 35

prosent høyere etter at det er tatt hensyn til prisveksten i perioden.

I figur 6.2 er hele befolkningen sortert etter størrelsen på inntekt etter skatt per forbruksenhet. Det vil si at husholdningsinntekten korrigeres for stordriftsfordeler og ulik sammensetning av husholdningene, og deretter delt inn i ti like store grupper, kalt desiler. Hvis inntektene hadde vært helt likt fordelt ville hver av inntektsklassene hatt 10 prosent av de samlede inntektene i samfunnet. Figur 6.2 viser at dette ikke er tilfellet, selv om Norge i internasjonal sammenheng har en jevn inntektsfordeling.

Inntektsstatistikken viser at den observerte inntektsfordelingen har blitt jevnere siden første halvdel av 2000-tallet. Det er først og fremst en nedgang i inntektene hos husholdningene i toppen av fordelingen som forklarer en jevnere inntektsfordeling. Den observerte ulikheten henger mye sammen med utbetalinger av aksjeutbytte. Aksjeutbytte er en inntektskilde som er svært skjevt fordelt i befolkningen, og som i stor grad tilfaller husholdninger i toppen av fordelingen. Ulike regler for beskatning av aksjeutbytte har medvirket til at utbetalt utbytte har variert betydelig gjennom årene. Fra 2000 til 2001 ble mottatt aksjeutbytte målt i faste priser redusert fra 29,3 til 13,2 milliarder kroner. Fra 2001 steg denne inntektskilden og toppet seg i 2005 da nesten 100 milliarder kroner ble utbetalt i utbytte til norske husholdninger. På grunn av endrede

regler for beskatning har denne inntektsposten blitt betydelig mindre etter 2005, og har bidratt til en jevnere inntektsfordeling i følge inntektsstatistikken for husholdningene.

I perioden 2006 til 2011 viser statistikken en stor grad av stabilitet i fordelingen. Tidelen med de aller høyeste inntektene disponerte 20,6 prosent av de samlede inntektene i 2011, samme andel som året før. Andelen av totalinntektene til de i bunnen av inntektsfordelingen har vært uforandret fra 2007 til 2011 – 4 prosent i alle år. Blant tidelen med lavest inntekt utgjør ulike pensjoner og stønader godt over halvparten av husholdningenes samlede inntekter. Dette er inntekter som er mer upåvirket av skiftende konjunkturer. Hvilke personer man finner i den laveste inntektsdesilen har allikevel forandret seg mye de siste årene. I 2004 hadde 23 prosent i første desil innvandrerbakgrunn. I 2011 har denne andelen økt til over 40 prosent. Dette gir seg også utslag i alderssammensetningen. I 2004 var 27 prosent av personene i denne inntektsgruppen 67 år og eldre, mens i 2011 har denne andelen falt til under 16 prosent. I laveste inntektsdesil finner man nå flere unge aleneboende og barnefamilier sammenlignet med noen få år tilbake.

6.2. Konsum og sparing i husholdninger og ideelle organisasjoner

Foreløpige anslag viser at konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner var på om lag 1 175 milliarder kroner i 2012. Det er 43 milliarder kroner, eller 3,8 prosent, mer enn året før. Prisveksten for konsumet var på 0,9 prosent i samme periode. Dette medførte at volumveksten i konsumet var på 2,9 prosent i 2012, mot 2,5 prosent i 2011. Konsumet hadde en relativt jevn vekst de tre første kvartalene, men med en klar avdemping mot slutten av året. Fra 3. til 4. kvartal i fjor økte konsumet med 0,3 prosent.

Moderat vekst i husholdningskonsumet

Husholdningenes varekonsum hadde en volumøkning på 2,1 prosent i 2012. Dette er noe sterkere enn i 2011 da veksten var på 1,3 prosent, men svakere enn i 2010. Økt konsum av matvarer og klær bidro med henholdsvis 0,7 og 0,5 prosentpoeng til veksten i varekonsumet. Det var ellers relativt sterk oppgang i kjøp av klær og sko i begynnelsen av året. Dette snudde imidlertid til nedgang fra 3. til 4. kvartal. Elektrisitetskonsumet trakk også opp veksten. Kjøp av transportmidler økte kun svakt fra året før, etter sterk vekst i 2010 og 2011. Kjøp av andre varige kultur og fritidsvarer viste nedgang i 2012.

Konsumet av tjenester økte med 3 prosent i 2012. Det var særlig fritidstjenester og hotell- og restauranttjenester som bidro til veksten i tjenestekonsumet. Konsumet av fritidstjenester økte med 6,9 prosent i 2012, målt i faste priser, mens konsumet av hotell- og restauranttjenester gikk opp 2,3 prosent i samme periode.

Tabell 6.2. Utviklingen i husholdningers og ideelle organisasjoners konsum fordelt på hovedgrupper. Volum- og prisendring fra foregående år i prosent

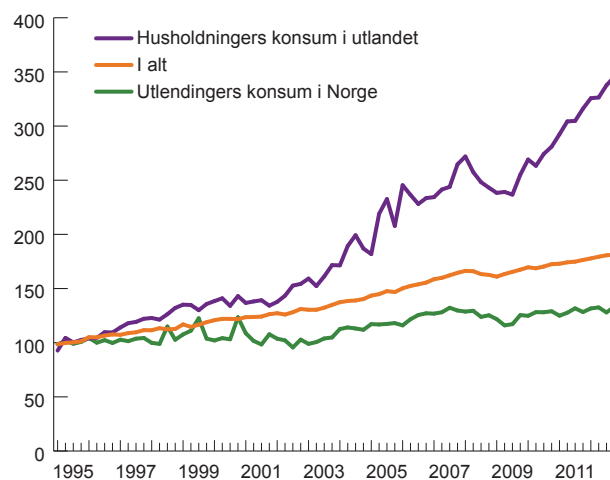
	Mrd. kroner 2012 ¹	Volum- endring		Pris- endring	
		2011	2012	2011	2012
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 174,9	2,5	2,9	1,3	0,9
Konsum i husholdninger	1 120,0	2,5	3	1,2	0,7
- Varekonsum	549,7	1,3	2,1	0,6	-0,8
- Tjenestekonsum	523,6	2,4	3	2	2,7
- Hushold. konsum i utlandet	77,5	12	9,7	1,4	-0,7
- Utlendingers konsum i Norge ²	-30,8	0,4	2,5	2,6	2,6
Konsum i ideelle organisasjoner	54,9	2,5	1,4	3,6	3,5

¹ Nivå tall i løpende priser.

² Utlendingers konsum i Norge inngår ikke i husholdningskonsumet, og skal trekkes fra.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 6.3. Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner. Sesongjustert. Indeks. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Norske husholdningers konsum i utlandet, som omfatter blant annet utgifter på reiser i utlandet inklusive grensehandel, har i de siste årene hatt en langt sterkere vekst enn konsumet for øvrig. I 2012 økte husholdningenes konsum i utlandet med 9,7 prosent, målt i faste priser. De siste tre årene har dette konsumet økt med 38 prosent.

Høy sparing

Sparing defineres som husholdningenes disponible inntekt fratrukket konsumutgiftene og korrigert for husholdningenes sparing i pensjonsfond.

I 2012 økte husholdningenes disponible inntekt med 4,8 prosent. Konsumveksten var mer moderat, og dette resulterte i rekordhøy sparing. Husholdningenes sparing var på om lag 109 milliarder kroner i 2012, noe som er i overkant av 22 milliarder mer enn i 2011.

Sparingens andel av disponibel inntekt, spareraten, er foreløpig beregnet til 8,7 prosent. Dette er en av

de høyeste spareratene som er observert. Et unntak er 2005, da spareraten var sterkt påvirket av høye aksjeutbytter.

I nasjonalregnskapets beregning av husholdningenes sparerate tas det ikke hensyn til at varige konsumgoder yter konsumtjenester utover det året de anskaffes. Varige konsumgoder utenom bolig består av transportmidler (hovedsakelig personbiler), møbler, elektriske artikler, briller og noe medisinsk utstyr, samt varige fritidsvarer. Det knytter seg et element av investering til kjøp av slike goder, noe som kan tas hensyn til ved beregning av en såkalt korrigert sparerate. Ved en slik beregning anslås først tjenestekonsumet av varige goder, som defineres som summen av verdiforringelsen og realavkastningen på beholdningen av slike goder. Realavkastningen, som også nyttes til å korrigere inntekt for husholdningene, er satt lik 2,5 prosent. Kjøp av varige konsumgoder gir størst utslag på korrigert sparerate i årene omkring kjøpsåret. Differansen mellom ordinær sparerate og korrigert sparerate vil avhenge av hvor stor andel varige goder utgjør av totalt konsum.

Spareraten korrigert for kjøp av varige konsumgoder var på 10,8 prosent i 2012. De to foregående årene er den beregnet til henholdsvis 9,6 og 8,1 prosent.

6.3 Finansformue og gjeld

Foreløpige tall fra det finansielle sektorregnskapet i tabell 6.3 viser at husholdninger og ideelle organisasjoners nettofinansinvesteringer forbedret seg fra -29 milliarder kroner i 2011 til -15 milliarder kroner i 2012. Nettofinansinvesteringene beregnes som differansen mellom investeringer i finansielle eiendeler og gjeldsopptak. I 2012 utgjorde husholdningenes finansielle investeringer vel 164 milliarder kroner, mens gjeldsopptaket var nesten 180 milliarder kroner. Hovedbildet preges fortsatt av høyt låneopptak i banker og andre finansforetak, men økte finansielle investeringer trakk opp netto finansinvesteringene. Ettersom 4. kvartal 2012 er basert på anslag vil det knytte seg større usikkerhet enn normalt til årsanslaget for noen av størrelsene på husholdningenes balanse. Dette gjelder blant annet transaksjonene knyttet til finansobjektene utlån og andre fordringer mv som økte spesielt mye fra 2011 til 2012.

Gjeldsraten stabiliserer seg

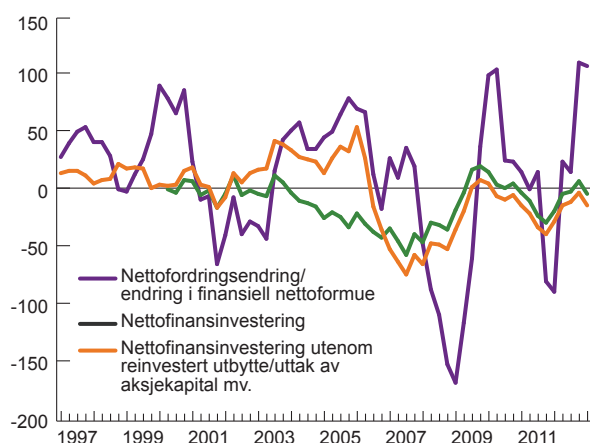
Ved utgangen av 2012 utgjorde den finansielle nettoformuen 377 milliarder kroner. Dette er betydelig høyere enn ved utgangen av 2011, da formuen ble beregnet til 286 milliarder kroner. Mye av økningen skyldes endringer i den reviderte sektorklassifikasjonen som ble tatt i

Tabell 6.3. **Finansregnskap for husholdninger og ideelle organisasjoner. Milliarder kroner**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Hovedstørrelser						
Nettofinansinvestering (investeringer minus gjeldsopptak)	-66	-36	4	-15	-29	-15
Andre endringer / netto gevinster mv	19	-134	95	29	-61	106
Nettofordringsendring / endring i finansiell nettoformue	-48	-169	98	14	-90	91
Nettofordringer / finansiell nettoformue	432	263	361	376	286	377
Transaksjoner						
Investeringer i finansielle eiendeler	143	94	123	131	138	164
Sedler, mynt og bankinnskudd	65	61	22	44	66	66
Sertifikater og obligasjoner	-6	-6	-2	-2	-1	0
Noterte aksjer og grunnfondsbevis	-5	9	12	10	-1	3
Verdipapirfondsandeler	-1	-15	12	0	-4	-2
Forsikringstekniske reserver	44	47	64	63	63	68
Utlån, andre fordringer og unoterte aksjer	47	-2	16	15	16	28
Gjeldsopptak (nye lån minus avdrag)	210	129	120	146	168	180
Lån i banker og andre finansielle foretak	177	120	121	124	142	149
Andre lån og annen gjeld	33	9	-2	21	25	31
Beholdninger ved utgangen av året						
Fordringer / finansielle eiendeler	2 408	2 369	2 582	2 727	2 808	3 030
Sedler, mynt og bankinnskudd	742	805	826	870	936	987
Sertifikater og obligasjoner	31	23	20	20	16	17
Noterte aksjer og grunnfondsbevis	87	51	83	102	84	107
Verdipapirfondsandeler	132	86	122	138	120	126
Forsikringstekniske reserver	855	847	935	1 021	1 067	1 157
Utlån, andre fordringer og unoterte aksjer	561	558	596	576	585	635
Gjeld	1 976	2 106	2 221	2 351	2 523	2 653
Lån i banker og andre finansielle foretak	1 724	1 849	1 963	2 074	2 218	2 319
Andre lån og annen gjeld	252	257	258	277	305	334

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 6.4. Husholdninger og ideelle organisasjoner. Nettofinansinvesteringer og nettofordringsendring, sum fire siste kvartaler. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

bruk i viktig basisstatikk for nasjonalregnskapet i 2012. Justeringer av sektorgrensene for husholdninger og ideelle organisasjoner økte nettofordringene med nesten 69 milliarder krone, mens nettofinansinvesteringene og netto gevinster i verdipapirmarkedene bidro med resten av økningen. I 2012 utgjorde nettogevinstene 37 milliarder kroner.

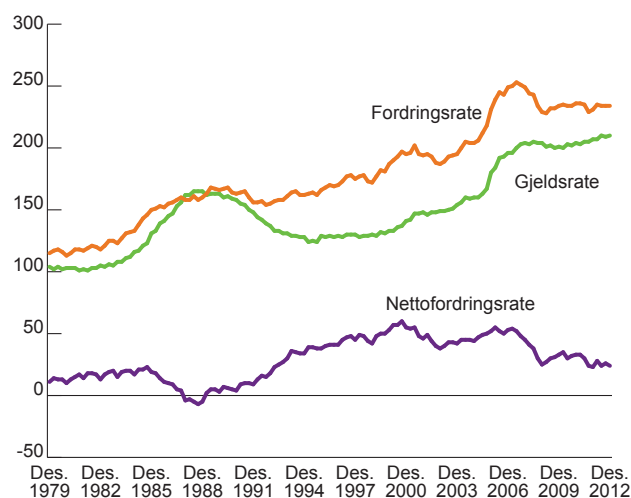
Hovedbildet illustreres av utviklingen i fordrings-, gjelds- og nettofordringsratene i figur 6.5 (ikke-sesongkorrigerte rater). I figuren er ratene korrigert for effekten av klassifikasjonsendringene. Ved utgangen av 2012 er fordringsraten foreløpig beregnet til 233,9 prosent av disponibel inntekt mot 230,8 prosent året før. Samtidig økte gjeldsraten med 2,5 prosentpoeng til 209,8 prosent ved utgangen av året. Gjeldsraten nådde et foreløpig toppunkt ved utgangen av første halvår 2012, men falt marginalt i løpet av andre halvår.

Endringene i husholdningenes fordrings- og gjeldsposisjon førte til at nettofordringsraten økte med 0,6 prosentpoeng til 24,1 prosent av disponibel inntekt ved utgangen 2012. Verdien av den finansielle nettoformuen utgjorde 79 prosent av verdien den hadde ved utgangen av 2006, før finansiell uro og finanskrisen forårsaket store nettotap.

Innskuddsveksten avtar

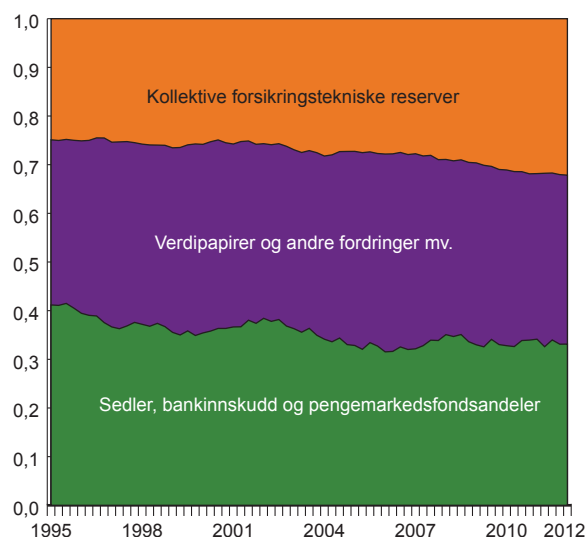
Sammensetningen av husholdningenes fordringer har endret seg betydelig fra 1995 til i dag. Endringene beskrives i figur 6.6 hvor de finansielle eiendelene er delt opp i tre hovedgrupper. Den største endringen finner vi for objektgruppen sedler, bankinnskudd og andeler i pengemarkedsfonder. Objektgruppen var størst i den finansielle porteføljen i 1995 med en andel på 41 prosent. Andelen har falt til 33 prosent ved utgangen av 2012 og objektgruppen er i dag den nest største gruppen på husholdningenes balanse. Utviklingen kan forklares av et stadig bredere finansielt produktspekter, som har gitt nye muligheter for alternativ plassering

Figur 6.5. Husholdninger og ideelle organisasjoner. Fordringer, gjeld og nettofordringer i prosent av disponibel inntekt, faktiske tall korrigert for klassifikasjonsendringer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 6.6. Husholdninger og ideelle organisasjoner. Fordringenes sammensetning. Andeler

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

av ledige midler samtidig som lave renter i siste del av 16-årsperioden har gjort det mindre attraktivt å ha store innskudd.

Det var imidlertid sterk vekst i sedler, mynt og bankinnskudd i de tre første kvartalene av 2012, men i fjerde kvartal var veksten i innskuddene på kun 13 milliarder kroner mot 25 milliarder kroner samme kvartal året før. Lav innskuddsvekst mot slutten av 2012 førte til at årsveksten kom ned på 66 milliarder kroner som var samme nivå som for året 2011.

Husholdningene fortsetter å selge verdipapirfondsandeler. I 2012 var nettosalg av fondsandeler 1,8 milliarder kroner, som er litt lavere enn nettosalg på 3,9 milliarder kroner året før. Husholdningene solgte også noterte aksjer mv i 2011, men utviklingen snudde det siste året med et nettokjøp av børsaksjer på vel

3 milliarder kroner. Hovedbildet antyder likevel at husholdningene har vært forsiktige og plassert ledige midler i trygge bankinnskudd fremfor å investere i børs-noterte verdipapirer.

De forsikringstekniske reservene omfatter både reserver i skadeforsikring og avsatte midler i privat livs- og pensjonsforsikring utenom folketrygden. Utviklingen i de forsikringstekniske reservene forklares blant annet av den demografiske utviklingen. Til nå har pensjonistkullene vært tildels små, mens gruppen som nærmer seg pensjonsalderen har økt betydelig som følge av de store barnekullene i etterkrigsårene. Dette har bidratt til relativt større premieinnbetalinger til de kollektive ordningene enn utbetalingene av pensjoner og andre ytelser. Samtidig har et stigende lønnsnivå og økt forventet levealder blant kommende pensjonister også bidratt til å øke reservene.

De kollektive reservene, som omfatter reservene i tjenestepensjonsordningene, har økt sin andel av de finansielle eiendelene, fra 25 prosent ved utgangen av 1995 til 32 prosent ved utgangen av 2012. De kollektive reservene utgjør 84 prosent av de samlede forsikringstekniske reservene som økte med 90 milliarder kroner det siste året. Av dette forklarer netto avsetninger i private livs- og pensjonsforsikringer 68 milliarder kroner mens de resterende 22 milliarder kronene forklares av netto gevinster på pensjonsformuen, som hovedsakelig er plassert i verdipapirmarkedet.

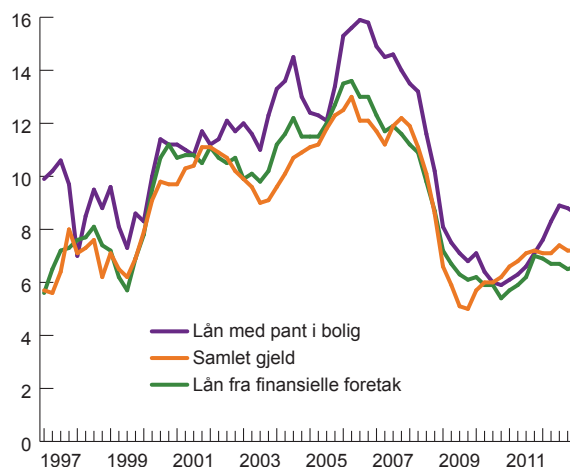
Stabil gjeldsvekst

Husholdningenes samlede gjeld utgjorde 2 653 milliarder kroner ved utgangen av 2012. Gjeldsopptaket var høyt i 2012 og økte til 180 milliarder kroner mot 168 milliarder kroner i 2011. Gjeldsopptaket var likevel lavere enn i årene 2005 til 2007. Figur 6.7 viser det at gjeldsveksten økte jevnt de siste årene frem til andre kvartal 2012 og at den har holdt seg stabil i overkant av 7,0 prosent etter dette. Gjeldsveksten i 2012 er beregnet til 7,2 prosent. Husholdningenes lånevekst i finansielle foretak ble målt til 6,6 prosent mens veksten i utlån fra offentlig forvaltning til husholdningene var på hele 26,8 prosent i samme periode.

Gjeldsutviklingen påvirkes blant annet av renteutviklingen og av utviklingen i boligmarkedet. Utlånsrentene har vært lave og boligprisene har steget gjennom året, noe som isolert sett taler for høy gjeldsvekst. Gjeldsutviklingen avhenger også av tilgangen på kreditt. I følge Norges Banks utlånsundersøkelser for 2012 har bankene strammet inn sin kredittpraksis overfor husholdningene i tre av fire kvartaler. Det er sannsynlig at innstramningene har bidratt til utflatingen av veksten i lån fra finansielle foretak til husholdningene i 2012.

Veksten i lån med pant i bolig fra finansielle foretak økte fra 7,6 prosent i 2010 til 8,6 prosent i 2012. Finanstilsynets heving av grensen for egenkapital ved boligkjøp til 15 prosent av boligens markedsverdi i

Figur 6.7. **Husholdninger og ideelle organisasjoner. Vekst siste fire kvartaler i total gjeld og lån fra finansielle foretak korrigert for klassifikasjonsendringer. Prosent**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

desember 2011 har trolig dempet denne veksten det siste året.

Utvikling i gjeldens fordeling på ulike husholdningsgrupper

Gjeldsbelastningens fordeling er viktig for å kartlegge husholdningenes sårbarhet overfor renteøkninger. Informasjon om hvordan gjelden fordeler seg hentes fra Inntektsstatistikken. De siste tallene er fra 2011.

Det er økning i andelen husholdninger med høy gjeldsgrad sett over perioden 1990 til 2011. I 1990 hadde kun 15 prosent av husholdningene en gjeld som var minst dobbelt så stor som samlet husholdningsinntekt før skatt. Denne andelen var kommet opp i 28 prosent i 2008 og 30 prosent i 2011. 15 prosent av husholdningene hadde en gjeld som var mer enn tre ganger større enn samlet husholdningsinntekt i 2011, mens tilsvarende andel i 1990 var 6 prosent. I alt 28 prosent av husholdningene var gjeldfrie i 1990, denne andelen lå på 17 prosent i perioden 2005 til 2008, og har sunket til 16 prosent fra 2009.

Den yngre delen av befolkningen har høyest gjeld i forhold til inntekt. Dette skyldes både låneatferd og inntektsnivå. De yngre tar opp stor gjeld til førstegangs boligkjøp, samtidig som at yrkesinntekten er lavest i begynnelsen av den yrkesaktive perioden. Blant husholdninger der hovedinntektstakeren er under 45 år hadde 42 prosent av husholdningene en gjeld som utgjorde mer enn to ganger inntekten i 2011. Tilsvarende andel i 1990 var 24 prosent. I denne aldersgruppen er også en del studenter med på å trekke opp andelen med høy gjeld i forhold til inntekt. Tabell 6.4 viser at andelen husholdninger med gjeld som er større enn tre ganger inntekten har økt mest for yngre par, par med små barn og aleneforeldre. I disse gruppene har denne andelen tredoblet seg på ti år. I husholdninger der hovedinntektstaker er over 55 år, hadde 4 prosent gjeld som var mer enn dobbelt så stor som inntekten i 1990. Denne

Tabell 6.4. **Andel husholdninger etter størrelse på gjeld i forhold til samlet inntekt**

	1990	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2008	2009	2010	2011
Ingen gjeld	28	22	21	20	18	17	17	17	16	16	16
Gjeld 2-3 ganger inntekt	9	10	10	11	13	14	14	14	15	15	15
Gjeld større enn 3 ganger inntekt											
Alle husholdninger	6	6	7	8	10	12	13	14	14	15	15
Enslige under 45 år	13	12	12	14	17	20	22	21	21	22	22
Par uten barn, eldste person under 45 år	7	8	10	10	15	20	23	23	23	24	25
Par med barn 0-6 år	9	7	8	11	13	16	19	21	23	25	26
Par med barn 7-17 år	6	6	5	6	9	9	11	11	12	13	13
Mor/far med barn 0-17 år	8	10	10	12	18	19	21	22	23	25	25

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

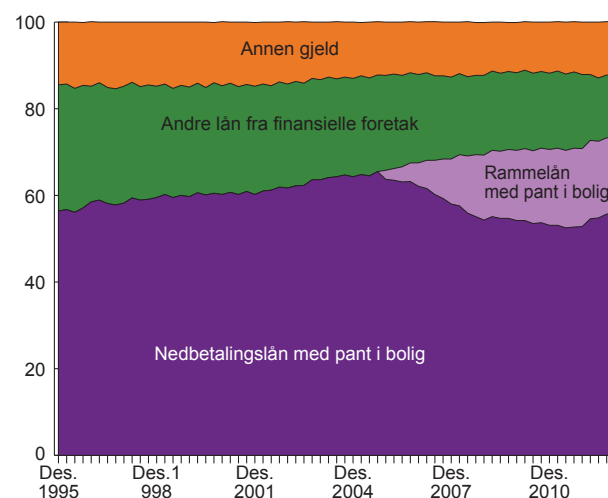
andelen har økt til 16 prosent i 2011. Tilsvarende var 26 prosent av husholdningene i denne aldersgruppen gjeldsfrie i 2011, mens dette var tilfelle for 54 prosent av husholdningene i 1990.

Så langt har vi ikke tatt hensyn til at husholdningene varierer i størrelse, og at dette kan påvirke deres evne til å betjene gjeld. Husholdninger med lav inntekt etter skatt per forbruksenhet har rimeligvis en relativ lav andel av total gjeld i husholdningene, da deres låneevne er relativt liten (begrepet inntekt etter skatt per forbruksenhet er forklart i vedlegget om begrepsdefinisjoner). Men disse husholdningene har fått en større andel av samlet gjeld. De 20 prosent av husholdningene med lavest inntekt hadde 6,1 prosent av husholdningenes totale gjeld i 2011. I 1994 var tilsvarende andel 5,3 prosent. De 20 prosent av husholdningene med høyest inntekt etter skatt per forbruksenhet stod for 38,9 prosent av den totale gjelden i 2011, mot 41 prosent i 1994. Samtidig som gjelden har økt har også realinntekten økt. Med økt realinntekt har husholdningene mer å gå på utover «nødvendige utgifter». Dette har betydning for husholdningenes evne til å betjene gjeld, samtidig som endringer i rentenivået påvirker låneevnen.

Husholdningene låner med pant i bolig

Figur 6.8 viser ulike typer lån fra finansielle foretak som andeler av husholdningenes samlede gjeld. Lån fra finansielle foretak utgjorde 2 319 milliarder kroner ved utgangen av 2012, eller 87 prosent av samlet gjeld. Av dette utgjorde lån med pant i bolig fra banker, kredittforetak, statlige låneinstitutt og forsikringsselskaper 1 939 milliarder kroner. Dette representerer en andel på 73 prosent av husholdningenes samlede gjeld, en andel som har økt fra 57 prosent i 1995.

Lån med pant i bolig er enten nedbetalingslån eller rammelån. Rammelån er fleksible med hensyn til betaling av renter og avdrag og dette gjør disse til en attraktiv finansieringskilde også for kjøp av varige konsumgoder som for eksempel biler og fritidsbåter. Rammelån med pant i bolig er et relativt nytt bankprodukt og utgjorde bare 2 prosent av samlet gjeld i 2006. Andelen steg til vel 18 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2011, men i løpet av 2012 økte rammelånene kun med 5 milliarder kroner. Dette er betydelig lavere enn i perioden

Figur 6.8. **Husholdninger og ideelle organisasjoner. Lån fra finansielle foretak som andeler av total gjeld**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

fra 2006 til 2011 da den årlige økningen varierte mellom 43 og 111 milliarder kroner. Rammelånenes andel av samlet gjeld falt dermed til 17,3 prosent ved utgangen av 2012. Nedbetalingslån med pant i bolig fra finansielle foretak økte derimot med 149 milliarder kroner i løpet av 2012, som er den høyeste årlige økningen i løpet av perioden 2006 til 2012. Totalt gir dette en økning i husholdningenes «boliglån» fra finansielle foretak på 154 milliarder kroner det siste året mot 127 milliarder kroner i 2011.

Husholdningenes realformue

Statistisk sentralbyrå sin formuesstatistikk for husholdninger har tidligere ikke hatt opplysninger om de reelle verdiene på det klart viktigste formuesobjektet til norske husholdninger - boligen. Statistikken har tidligere vært basert på likningsverdier fra selvangivelsen, som ligger klart lavere enn det som er boligens faktiske verdi. Flere tidligere undersøkelser av omsatte boliger har vist at ligningsverdien i gjennomsnitt utgjør om lag 20 prosent av markedsverdien, og at dyre boliger gjennomgående har en lavere relativ ligningsverdi enn de billigere boligene.

Statistisk sentralbyrå har utviklet en modell som estimerer en markedsverdi på alle boliger i landet basert på

Boks 6.2. Husholdningenes nettofinansinvesteringer i inntekts- og finansregnskapet

Nettofinansinvestering er en sentral størrelse i nasjonalregnskapet og representerer sammenhengen mellom den «ikke-finansielle» og den «finansielle» regnskapsdelen i systemet. I teorien skal nettofinansinvestering være en identisk tallstørrelse i inntekts- og finansregnskapet, men erfaringene viser at anslagene for finansinvesteringene avviker mellom de to regnskapene. Observerte avvik for nettofinansinvesteringene skyldes feil og mangler i begge regnskapene. I nasjonalregnskapslitteraturen beskrives denne identiteten som en av de vanskeligste sammenhengene å tallfeste og problemstillingen opptrer i alle lands nasjonalregnskap.

En stor utfordring i sammenstillingen av nasjonalregnskapsstatistikk er avveiningen mellom nøyaktig statistikk på den ene siden og aktuell, men foreløpig statistikk på den andre siden. Foreløpig statistikk kan bli revidert i betydelig grad etter hvert som oppdatert og bedre informasjon innarbeides. I det norske systemet er det en tendens til at avviket mellom inntekts- og finansregnskapet blir mindre over tid når nye regnskapsversjoner publiseres.

Avtakende avvik for nettofinansinvesteringene i 2012

Husholdningenes nettofinansinvesteringer i nasjonalregnskapet er illustrert i figur 1. De heltrukne linjene i figuren viser nettofinansinvesteringene summert over de fire siste kvartalene i 9-årsperioden fra 4. kvartal 2003 til 4. kvartal 2012. I første del av 9-årsperioden viser figuren et rimelig konsistent hovedbilde. I siste del av perioden spriker tallene for nettofinansinvesteringene mer, men avviket mellom inntekts- og finansregnskapet for årene 2009 og 2010 er nå vesentlig redusert i forhold til det avviket som ble presentert i Økonomisk utsyn for to år siden.

Avviket mellom de første anslagene for nettofinansinvesteringene i 2012 er om lag det samme som for året 2011.

Nettofinansinvesteringene er for det siste året beregnet til - 15 milliarder kroner i finansregnskapet mot 24 milliarder kroner i inntektsregnskapet. Problemstillingen er beskrevet i tabell 1, som viser at husholdningenes tilgang på midler i form av disponibel inntekt og gjeldsoptak er betydelig høyere enn anvendelsene av midlene til konsum og investeringer.

Noen forklaringsfaktorer

Saldoposten nettofinansinvestering er en spesielt sårbare størrelse for husholdningene, fordi den er en marginal restpost som er beregnet på basis av differanser mellom store aggregater i begge regnskapene. Selv relativt små feil i disse aggregatene kan skape betydelige støy i beregningene av denne saldoposten. Ettersom husholdningene er den eneste innenlandske institusjonelle sektoren uten egen regnskapsstatistikk er mulighetene for «kryssjekking» av beregningsresultatene mer begrenset.

I nasjonalregnskapet tallfestes husholdningenes «drifts- og balanse-regnskap» på basis av andre kilder med opplysninger om sektoren. Dette er i hovedsak statistikk for andre sektorer eller administrative registre. Beregningene i inntekts- og finansregnskapet vil derfor avhenge av hvor godt denne «indirekte» statistikken reflekterer husholdningenes inntekter, utgifter, fordringer og gjeld. Hull i

statistikksystemet skaper spesielt problemer for tallfesting av husholdningenes økonomiske relasjoner overfor ikke-finansielle foretak og utlandet. I særlig grad er det utfordrende å beregne konsumutgifter og finansielle investeringer i utlandet.

Den finansielle og den ikke-finansielle regnskapsdelen i nasjonalregnskapet bygger på ulike kilder. Viktig kildestatistikk for finansregnskapet foreligger på endelig form etter kort tid. Dette gjør det mulig å utarbeide såkalte endelige versjoner av finansregnskapet tidligere enn det som er tilfelle for det ikke-finansielle delregnskapet. Manglende statistikk må erstattes med anslag og estimater og slike foreløpige data kan forårsake betydelig revisjoner når mer fullstendig kildestatistikk foreligger.

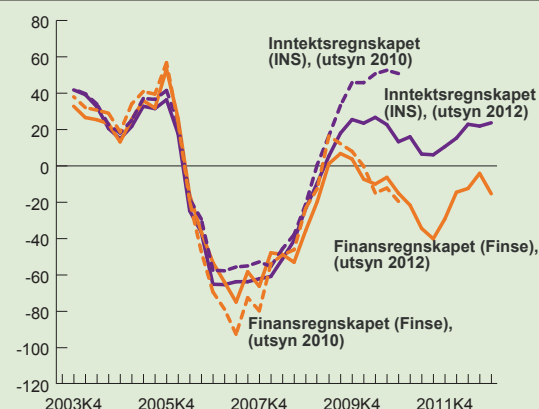
Forskjeller i statistikkgrunnlag fører også til ulik metodisk tilnærming i tallfestingen mellom regnskapsdelene. I den løpende publiseringen av tall fra den ikke-finansielle delen av systemet legges det større vekt på utvikling i sentrale realøkonomiske størrelser som BNP, konsum og investeringer enn på nivå. Nivåfeil som oppstår over tid rettes delvis opp i såkalt endelig regnskap etter 2 år, mens større nivåfeil først rettes i periodiske hovedrevisjoner som vanligvis gjennomføres med 5 års mellomrom. Tilnærmingen sikrer at en til enhver tid har lange tidsserier som gir et konsistent og sammenhengende utviklingsbilde. I det finansielle regnskapet er tilnærmingen motsatt. Her er nivåtallene i fokus, og nivåfeilene rettes opp løpende etter hvert som de oppdages. Revisjonene fremkommer derfor i større grad som justeringer av de første foreløpige anslagene. De ulike metodiske avveiningene som foretas i de foreløpige regnskapsversjonene er en viktig forklaring på hvorfor avviket for nettofinansinvesteringer i inntekts- og finansregnskapet har en tendens til å bli redusert over tid.

Tiltak og prosjekter

Det pågår et kontinuerlig arbeid med å forbedre tallfestingen av husholdningenes økonomi i nasjonalregnskapet, både knyttet til den løpende publiseringen og i mer periodiske prosjekter.

En ny hovedrevisjon av nasjonalregnskapet er i gang og resultatene skal publiseres i november 2014. For husholdningssektoren er det et viktig prosjekt å innarbeide informasjon fra den nye forbruksundersøkelsen for 2012. Forbruksundersøkelsen er lagt om og styrket på bakgrunn av den synkende kvaliteten i den tidligere undersøkelsen. Tallene herfra vil sammen med annen informasjon om blant annet kjøp i utlandet bidra til nye beregninger av husholdningenes konsumutgifter. Også beregninger av husholdningenes overføringer og lønn til og fra utlandet vil bli gjennomgått. Et annet viktig pågående prosjekt er etablering av en ny institusjonell sektorklassifikasjon for nasjonalregnskapet som vil gi samme avgrensning av husholdningene i hele statistikksystemet og dermed legge til rette for bedre sammenligning av tall fra finansielt og ikke-finansielt regnskap. I det finansielle regnskapet pågår blant annet et arbeid med å forbedre uttaket av data fra aksjonær- og valutaregisteret. Dette vil gi et bidrag til å forbedre beregningene av kjøp og salg av innenlandske unoterte aksjer og anskaffelser av finansielle eiendeler i utlandet.

Figur 1. Husholdningene og ideelle organisasjoner i INS og Finse. Nettofinansinvesteringene i nasjonalregnskapet. Firekvartalsutvikling. Milliarder kroner

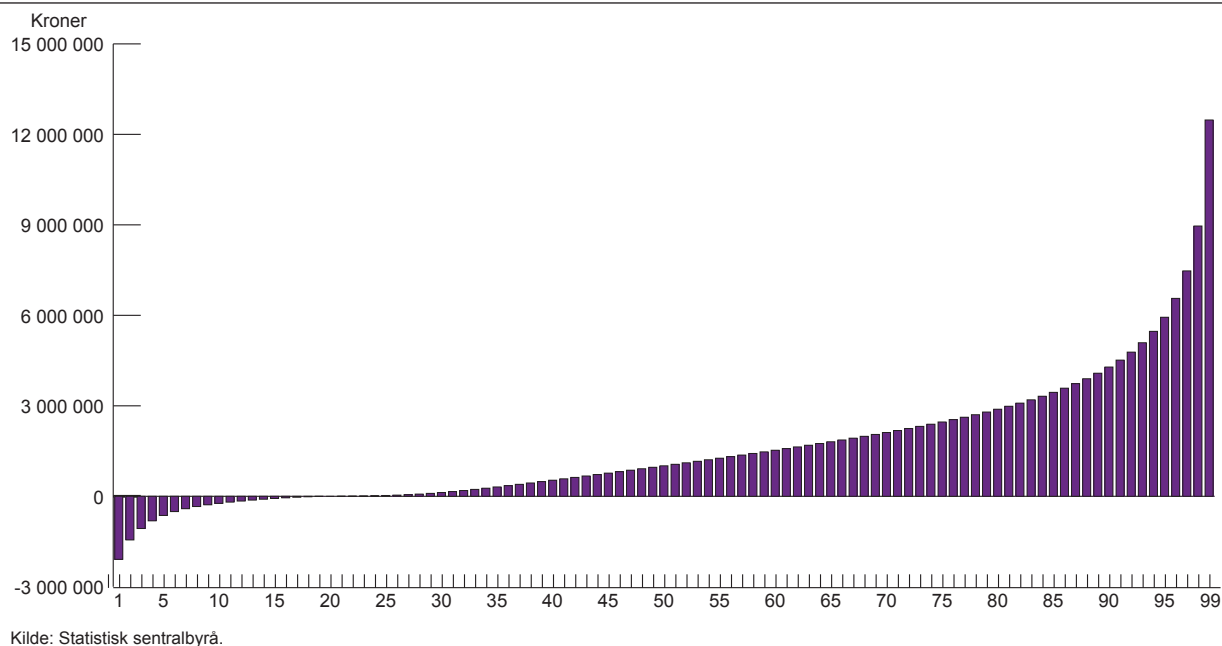
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 1. Husholdningene og ideelle organisasjoner. Inntekter, finansiering, konsum og investeringer. Årstall. Milliarder kroner

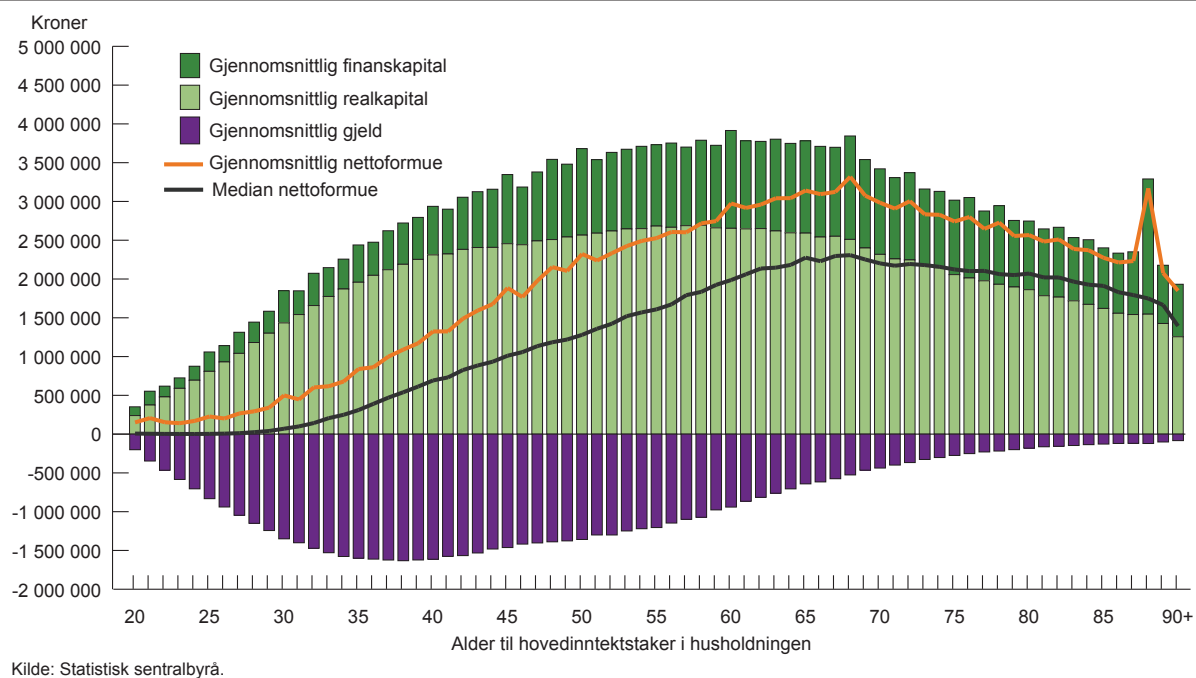
	2008	2009	2010	2011	2012
Tilgang på midler / finansiering	1168	1221	1298	1384	1462
Disponibel inntekt mv ¹	1039	1102	1153	1216	1282
Gjeldsøkning	129	120	146	168	180
Anvendelse av midler	1156	1199	1270	1344	1423
Konsum	1003	1028	1090	1132	1175
Nettoinvesteringer i ikke-finansielle kapital	59	48	49	74	84
Nettoinvesteringer i finansielle eiendeler	94	123	131	138	164
Avvik / ikke anvendte midler	12	22	28	40	39
Memo					
Nettofinansinvesteringer i inntektsregnskapet	-23	25	13	11	24
Nettofinansinvesteringer i finansregnskapet	-36	4	-15	-29	-15

¹ Medregnet korreksjon for sparing i pensjonsfond og kapitaloverføringer, netto. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 6.9. Fordeling av nettoformue når beregnet markedsverdi på egen bolig inkluderes. Stigende etter persentiler. 2011

Figur 6.10. Husholdningenes formue og gjeld etter alder til hovedinntektstaker. 2011

informasjon om faktiske boligomsetninger.² Modellen oppdateres årlig av Statistisk sentralbyrå og modellen benyttes av Skatteetaten til å beregne likningsverdiene i selvangivelsen fra og med 2010. Primærbolig får en likningsverdi tilsvarende 25 prosent av beregnet markedsverdi, mens sekundærbolig blir taksert til 40 prosent av beregnet markedsverdi. I formuesstatistikken er

likningsverdiene fra selvangivelsene oppjustert til full beregnet markedsverdi.

I 2011 hadde boligene til norske privathusholdninger en antatt markedsverdi på 4 259 milliarder kroner i følge Statistisk sentralbyrå sin inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger. Dette var en økning på i underkant av 10 prosent fra 2010, da samlet beregnet markedsverdi utgjorde 3 881 milliarder kroner. Om lag 67 prosent av husholdningene hadde i 2011 en primærbolig (boligen der boligeier er folkeregistrert bosatt) med en antatt markedsverdi på til sammen 3 832 milliarder kroner. Hver tiende husholdning hadde en sekundærbolig (andre boliger utenom primærbolig,

² Modellen er gjort nærmere rede for i Thomassen, Arild og Ingrid Melby (2009): Beregning av boligformue, Notater 2009/53, Statistisk sentralbyrå, Kostøl, Andreas og Stig Erik Holiløkk (2010): Reestimering av modell for beregning av boligformue. Notater 2010/39, Statistisk sentralbyrå samt i Holiløkk, Stig Erik og Leiv Solheim (2011): Modell for beregning av boligformue. Notater 2011/9, Statistisk sentralbyrå,

men som ikke er fritidseiendom). Beregnet markedsverdi for disse boligene utgjorde 427 milliarder kroner i 2011. To tredjedeler av husholdningenes bruttoformue, summen av all formue før fratrekk av gjeld, var boligformue i 2011.

Når likningsverdien på egen bolig blir erstattet med en beregnet markedsverdi, hadde husholdningene en gjennomsnittlig nettoformue på 1 827 000 kroner i 2011. Norske husholdninger har hatt en betydelig økning i nettoformuen de siste årene, framfor alt som følge av sterk vekst i boligprisene. Fra 2010 til 2011 økte gjennomsnittlig nettoformue for alle husholdninger med om lag 6 prosent. Mer enn halvparten av norske privathusholdninger har en nettoformue på mer enn 1 million kroner når antatt markedsverdi på egen bolig inkluderes i målingen av formue (se figur 6.9). Mer enn 30 prosent av husholdningene har mer enn to millioner kroner i nettoformue, mens godt over 10 prosent har en nettoformue som overstiger 4 millioner kroner i 2011.

Nettoformuen er svært skjevt fordelt blant husholdningene. Tidelen av husholdningene med høyest nettoformue eide i 2011 rundt halvparten av all nettoformue. De 1 prosent rikeste husholdningene eide om lag 19 prosent, mens de rikeste 0,1 prosent (om lag 2 000 husholdninger) eide rundt 9 prosent av all formue. For husholdningene med de største nettoformuene utgjør finanskapitalen (aksjer og verdipapirer) en betydelig del av formuen.

Husholdningenes nettoformue stiger jevnt med alderen til hovedinntektstakeren i husholdningen. For de unge under 30 år er median nettoformue knapt positiv (se figur 6.10). Deretter stiger nivået betydelig fram til hovedinntektstakeren er i slutten av 60-årene. Blant disse var median nettoformue på om lag 2,3 millioner kroner. Også blant husholdninger hvor hovedinntektstakeren er i 70-åra var medianverdien for nettoformue på over 2 millioner kroner.

For yngre husholdninger består bruttoformuen nesten bare av verdien av egen bolig, mens blant de eldre er også finansformuen viktig. Blant husholdningene hvor hovedinntektstakeren er mellom 25 og 35 år utgjorde bolig drøyt 80 prosent av bruttoformuen, mens for de 60 år og eldre er denne andelen godt under 70 prosent.